



MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS**

Seduta tal-31 ta' Jannar, 2003

Citazzjoni Numru. 89/1991/1

**Alexis Vella u Joseph Falzon it-tnejn bhala Diretturi
ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta' G & S
Falzon Ltd**

Vs

**David Jones u Alfred J. Pollacco bhala Diretturi ghan-
nom u in rapprezentanza tas-socjeta' Valletta Freight
Services Ltd**

Il-Qorti,

Rat l-att tac-citazzjoni li bih l-atturi nomine premissi d-dikjarazzjonijiet necessarij u moghtija l-provvedimenti opportuni.

Billi fl-10 ta' Settembru 1990, waslet f'Malta merkanzija konsistenti f'container Nru GETU 003171/4 kontenenti "Adhesives" permezz tal-vapur "Vento di Maestrale", vjagg

Kopja Informali ta' Sentenza

nru. 013/01, liema merkanzija hi indirizzata u destinata lis-socjeta' attrici;

Billi l-konvenuti nomine huma l-agenti f'Malta tal-vapur "Vento di Maestrale" inkarigati biex jirrilaxxjaw il-merkanzija u fl-istess hin jithallsu il-freight dovut mill-atturi nomine ghat-trasport;

Billi appena l-imsemmija merkanzija waslet f'Malta l-atturi nomine marru fl-ufficcju tas-socjeta konvenuta bl-iskop li jhallsu l-freight minnhom dovut u kontestwalment jirtiraw minn ghandha d-delivery order relativa sabiex ikunu jistghu jirtiraw il-merkanzija lilhom destinata;

Billi a bazi ta' pretest ghal kollox differenti u indipendenti mill-konsenja odjerna fuq specifikata, liema pretest del resto hu ghal kollox infondat fil-fatt u fid-dritt, il-konvenuti nomine rrifjutaw li jaccettaw il-hlas tal-freight minn ghand l-atturi nomine u naqsu milli jikkonsenjawlhom id-delivery note opportuna b'mod li dawn ghadhom sal-lum impossibilitati milli jirtiraw il-merkanzija, nonostante li din issa ilha li waslet Malta mill-10 ta' Settembru 1990;

Billi tali agir ossia rifjut tal-konvenuti nomine ikkaguna danni ingenti lis-socjeta' attrici hija impossibilitata milli taghmel uzu mill-istess merkanzija, u inkorriet diversi charges ta' megazzinagg ghall-istess merkanzija oltre loss of use, loss of profit, u danni ohra li jigu lkoll pruvati waqt it-trattazzjoni tal-kawza, inkluzi spejjez ancillari li l-atturi nomine inkorrew inutilment ghall-istess merkanzija;

Billi nonostante li gew interpellati anke permezz ta' protest gudizzjarju datat 20 ta' Settembru 1990 l-konvenuti naqqsu li jaddivjenu ghar-rilaxx tal-istess merkanzija u ghalhekk illum huma responsabbli ghad-danni kollha minnhom ikkawzati lill-atturi nomine minhabba l-istess agir illegali u abbusiv da parti tal-istess;

Talbu ghalhekk l-istess atturi nomine lil din l-Onorabli Qorti sabiex:-

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Tiddikjara lill-konvenuti responsabbli ghad-danni kollha ikkawzati lill-atturi nomine, meta l-istess konvenuti nomine naqqsu milli jikkonsenjwaw lill-attur nomine d-delivery note opportun, bil-konsegwenza li minhabba tali rifjut da parti tas-socjeta' konvenuta, l-atturi nomine kienu impossibilitati li jirtiraw il-merkanzija lilhom destinata konsistenti f'Container Nru GETU – 003171/4 kontenenti "Adhesives" permezz tal-vapur "Vento di Maestrale", vjagg nru 081.90.VDM/MAL kif konfermat permezz ta' Bill of Lading nru 013/01 li waslet f'Malta fl-10 ta' Settembru 1990;

2. Tillikwida d-danni kollha hekk sofferti mis-socjeta' attrici, okkorrendo permezz ta' periti nominandi inkluzi fl-istess danni n-nuqqas ta' utilizazzjoni tal-istess merkanzija, valur tal-istess, charges extra ta' magazzinagg ghall-istess, loss of use, loss of earnings, u spejjes ancillari li l-atturi nomine inkorrew inutilment ghall-istess merkanzija u danni ohra kollha li jigu ppruvati waqt it-trattazzjoni tal-kawza;

3. Tikkundanna lill-konvenuti nomine jhallsu lill-atturi nomine in linea ta' danni l-ammonti hekk likwidati ai termini tat-tieni domanda ta' din ic-citazzjoni bhala rapprezentanti l-ammont ta' danni minnhom ikkagunati lill-atturi nomine, minhabba l-agir illegali taghhom premiss.

Bl-ispejjez, inkluzi dawk tal-protest gudizzjarju datat 20 ta' Settembru 1990 u b'riserva ta' kull azzjoni ulterjuri kompeteneti lill-atturi nomine kontra l-konvenuti nomine;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess atturi u l-lista tax-xhieda indikati;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti nomine illi biha huma eccipew:-

1. Illi t-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u l-konvenuti ma ikkagunaw ebda danni lill-atturi nomine, kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza. Illi kienu l-atturi nomine li kienu inadempjenti fir-relazzjonijiet taghhom kummercjali mal-eccipjenti nomine, tant li qed issir l-

Kopja Informali ta' Sentenza

infraksritta kontro-talba taghhom ghall-hlas ta' ammont ta' Lm5905.51 li mhux biss hu daqs kull danni li talvolta jistghu jippretendu izda sahansitra superjuri ghalih;

Salv eccezzjonijiet ulterjuri;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-konvenuti nomine, u l-lista tax-xhieda minnhom indikati;

Rat il-kontro-talba tal-konvenuti nomine:-

Peress illi s-socjeta' G. & S. Falzon Limited ghandha taghti lis-socjeta' Valletta Freight Services Ltd. is-somma komplessiva ta' hamest elef, disa' mija u hames liri Maltin u wiehed u hamsin centezmu (Lm5,905.51c0m) bilanc ta' somma akbar import ta' nollijiet fuq merkanzija importata Malta fuq vapuri rapprezentati lokalment minn Valletta Freight Services Limited, kif jidher mill-prospett anness (Dok. Z);

U peress li s-socjeta' Valletta Freight Services Ltd. giet addebitata fil-kont kurrent taghha mas-socjeta' estera Tarros Spa. li garret din il-merkanzija fl-istess ammont;

U peress li interpellati biex ihallsu dan l-ammont, G. & S. Falzon Limited baqghet inadempjenti;

Talbu ghalhekk l-istess konvenuti nomine lil din l-Onorabbli Qorti sabiex tikkundanna lill-atturi nomine jhallsu lill-konvenuti nomine s-somma fuq imsemmija ta' hamest elef, disa' mija u hames liri Maltin u wiehed u hamsin centezmu (Lm5,905.51c0m) bilanc ta' somma akbar, import ta' nollijiet minnhom dovuti ghall-garr ta' merkanzija taghhom lejn Malta, flimkien mal-imghaxijeit kummercjali mis-16 ta' Awissu, 1989;

Bl-ispejjez komprizi dawk tal-kontroprotest gudizzjarju kontra l-imsemmija atturi nomine;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess konvenuti nomine, l-elenku tad-dokumenti minnhom esebiti u l-lista tax-xhieda indikati;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-atturi nomine ghall-kontro-talba tal-konvenuti nomine illi fiha huma eccipew:-

1. Illi fl-ewwel lok ghal dak li jirrigwarda l-pretensjonijiet tal-konvenut kontenuti fil-kontro-talba tieghu, l-attur et nomine ma ghandu ebda relazzjoni guridika mal-konvenut et nomine, stante li l-konvenut et nomine qed jagixxi biss bhala agent tal-principal tas-socjeta` estera, u li se mai l-istess principal esteru ghandu huwa biss id-dritt li jesigi l-pagament tal-freight;

2. Illi fit-tieni lok u bla pregudizzju ghall-premess it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante li l-pretensjoni tal-konvenuti hija in parte esagerata, u wkoll in parte l-ammont gie offert lill-konvenut et nomine u minnhom rifjutat u ghalhekk gie debitament depositat;

3. Illi fit-tielet lok u bla pregudizzju ghall-premess, it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante li l-pretensjoni tal-konvenuti hija in parte esagerata, u wkoll in parte l-ammont gie offert lill-konvenuti et nomine u minnhom rifjutat u ghalhekk gie debitament depositat;

Salv eccezzjonijiet ulterjuri;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess atturi nomine u l-lista tax-xhieda minnhom indikati;

Rat id-digriet tat-23 ta' Ottubru, 1991 li permezz tieghu gie nominat bhala espert gudizzjarju l-Avukat Dottor Michael Sciriha sabiex ifittex u jirrelata dwar it-talbiet tal-attur wara li jiehu konjizzjoni tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti nomine u jaghmel l-osservazzjonijiet kollha li ghandhom x'jaqsmu mal-kaz;

Rat id-digriet tas-26 ta' Novembru, 1992 li bih gie nominat l-Avukat Dottor Mark Chetcuti bhala espert gudizzjarju in sostituzzjoni ta' l-Avukat Dottor Michael Sciriha;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat ir-relazzjoni ta' l-istess espert gudizzjarju li tinsab a fol. 65 *et sequitur* tal-process u li giet minnu debitament konfermata fl-Udjenza tas-17 ta' Settembru, 1998;

Rat il-verbal tat-2 ta' Gunju, 1999 meta l-kawza giet differita ghas-sentenza;

Rat l-atti kollha tal-process;

Ikkonsidrat:-

Din hi azzjoni ghad-danni pretizi mis-socjeta` attrici ghall-mankata konsenja tad-“delivery note” mis-socjeta` konvenuta biex hi tkun in grad tirtira l-merkanzija importata f'Malta fl-10 ta' Settembru 1990 permezz tal-vapur “Vento di Maestrale”.

Is-socjeta` konvenuta iddefendiet ruhha billi fl-ewwel lok irriteriet li ma kkagunat l-ebda dannu. Fl-istess waqt irreegiet permezz ta' kontro-talba ghall-hlas ta' bilanc ta' nollijiet relattivi ghall-importazzjonijiet anterjuri trasportati Malta bil-bahar permezz ta' bastimenti tas-socjeta' estera Tarros S.p.a.

Ghal dan is-socjeta' attrici rikonvenzjonata wiegbet primarjament illi ma ghandha l-ebda relazzjoni guridika mas-socjeta` konvenuta kif imharrka, u li se mai hi s-socjeta' estera precitata li ghandha dritt tesigi l-pagament tal-“freight”.

Fir-rapport tieghu (fol 65 *et sequitur*) il-perit legali laqa' kemm it-talba principal tas-socjeta' attrici ghar-rizarciment tad-danni kif ukoll l-eccezzjoni preliminari taghha ghall-kontro-talba.

Il-provi prodotti jimmilitaw favur din il-konkluzjoni.

Ex confassis ix-xhud Mario Callus (fol 80) operations manager mas-socjeta' konvenuta jghid dan:-

“Ghalhekk ahna dehrilna li kellna kull dritt li nirrifjutaw il-konsenja sakemm ma nithallsux ta' dawn l-outstanding freights”.

Ir-raguni li ta ghal dan ir-rifjut kien il-fatt li s-socjeta` estera li taghha huma kienu l-agenti kienet addebitahom bl-ammont tal-istess nollijiet pendenti. Minn dak saput mit-trattazzjoni traskritta a fol 112, bejn is-socjeta` konvenuta u s-socjeta` estera hemm proceduri pendenti fuq il-kont kurrent ta' bejniethom, kompriz allura l-kwestjoni ta' dawn l-outstanding freights.

Fir-rigward tad-delivery note tal-merce in kwistjoni jirrizulta mid-deposizzjonijiet ta' Alex Vella (fol 76) u ta' Roger Azzopardi (fol 78) illi nonostante li s-socjeta` attrici offriet il-hlas tal-‘freight’ ghal-garr tal-kariku ghal liema kienet tikkorrispondi d-‘delivery note’ ‘de qua’, s-socjeta` konvenuta xorta wahda ostinat ruhha u irrifjutat li tikkonsenja l-istess dokument biex permezz tieghu s-socjeta` attrici tkun in grad li tirtira l-merkanzija. Konsegwenti ghal dan ir-rifjut tas-socjeta` attrici ghaddiet ghad-depozitu taht l-awtorita` tal-Qorti tan-noll korrispondenti.

L-atteggjament assunt mis-socjeta` konvenuta f'dan il-kaz huwa censurabbli in kwantu ma jikkonformax ruhu mal-principji tal-ligi. Ben tajjeb irraguna l-perit legali illi hi kellha l-mezzi legali biex tikkawtela u thares l-interessi taghha.

Anke kieku si trattava ta' nuqqas ta' hlas tan-nol ghal merkanzija relattiva importata kif fuq inghad ukoll is-socjeta` konvenuta ma kellha l-ebda dritt izzomm fil-pussess taghha d-‘delivery order’ bil-konsegwenza li l-merkanzija tibqa' arrestata u ma tigix liberata; multo magis, imbaghad meta, kif manifest, mill-provi, gie offrut lilha l-hlas tan-nol ghall-ispedizzjoni ‘de quo agitur’.

Dan fuq rimarkat huwa desunt minn dak dispost fl-Artikolu 305 (1) tal-Kodici tal-Kummerc li a propozitu jistabilixxi li *“n-noleggjant jew il-kaptan ma jistax izomm il-merkanzija fuq il-bastiment minhabba li ma jkunx thallas in-nol ...”.*

Is-subinciz (2) għall-imsemmi artiklu joffrilhom is-soluzzjoni billi fih jinsab dispost illi dawn setghu jqieghdu l-merkanzija b'depozitu f'idejn terza persuna sakemm isir il-hlas tas-somma li jkollhom jiehdu u fejn il-merkanzija tkun peribbli jistghu anke jitolbu l-bejgh taghha.

Naturalment dak precizat mil-ligi jestendi ruhu għall-agent tal-vapur. Li jfisser li lanqas lil dan ma gie akkordat id-dritt tar-ritenzjoni. Il-ligi kienet toffrilhom it-tutela ta' l-interessi taghhom f'kazijiet konsimili izda s-socjeta' konvenuta ma gharfetx tapprofitta ruhha minn dak lilha estiz mil-ligi, anke jekk hu dibattibbli kemm fil-verita` setghet taghmel dan fuq il-mera pretensjoni tan-nuqqas ta' hlas tan-nol fuq spedizzjonijiet anterjuri u li mal-kaz konkret ma kienux jiccentraw.

Ir-rifjut għalhekk tas-socjeta' konvenuta li tikkonsenja d-dokument mehtieg għar-rilaxx lis-socjeta` attrici tal-merkanzija minnha importata kien wiehed zbaljat u guridikament insostenibbli. Għal dawk l-aspetti li jistghu jghoddu għal kaz taht konsiderazzjoni jghoddu l-osservazzjonijiet tal-Qorti ta' l-Appell, Sede Kummercjali, fid-decizjoni fl-ismijiet "**Walter Bonello noe –vs- Carmelo Caruana nomine**", 15 ta' Frar 1957.

Huwa sintomatiku illi l-konsegwenza ta' tali rifjut tissarraf f'wahda ta' reklam għad-danni. Dan fuq l-iskorta tal-insenjament illi "*chi non adempie un'obbligazione e' tenuto al risarcimento dei danni*". Dan ighodd "*tanto per l'inadempimento dell'obbligazione, quanto del ritardo dell'esecuzione*" ("**Antonio Micallef noe –vs- Negte Giuseppe Gasan noe**", Qorti tal-Kummerc, 20 ta' Jannar 1930).

Dan necessarjament ifisser li s-socjeta` konvenuta li kienet hi li kkagunat id-dannu u mhux il-principali taghha fl-esteru għandha tigi ikkundannata għal hlas tad-danni jekk, kif espost mis-socjeta' attrici, din batiet hsara bin-nuqqas tal-kunsinna tad-delivery order, u, ergo, tal-merkanzija.

Ma jidherx li s-socjeta` konvenuta ikkontestat il-kwantum tad-dannu li l-perit relatur, fuq il-bazi tad-dokumenti esebiti (fol 90, 91 et seq), ikkomputa fl-ammont ta' elfejn disa' mija u hamsa u sittin Lira Maltija u sbatax il-centezmu (Lm2965.14,0). Ghalhekk hu dan l-ammont li ser jigi milqugh.

Kwantu ghal-kontro-talba huwa prezunt skond l-Art 396, Kap 12 illi mhux biss li din tkun konnessa mat-talba ta' l-attur izda wkoll trid tirrivesti l-estrem l-iehor illi huwa proprju l-konvenut, kif imharrek, li ghandu dritt jaghmel uzu minnha. *“La riconvenzione essendo in diritto un mezzo di difesa, venne dal legislatore giustamente estesa a tutti i casi sudetti – comunanza di origine delle due cause ovvero, la eliminazione reciproca delle due domande – in cui il convenuto, agendo contro il suo attore, potrebbe difendersi” (Vol XXVII pl p895).*

Fil-kaz de quo is-socjeta' konvenuta giet citata f'isimha proprju u mhux qua agent tas-socjeta' estera principal taghha u li lilha, stricto jure, kienu dovuti l-hlasijiet tan-nol. Dan ghaliex in-nol huwa l-korrispettiv ghat-trasport u hu dovut jew lill-armatur jew lill-noleggjant, skond il-kaz. Konsegwentement ghal gbir tan-nol jew tal-arretrati tieghu s-socjeta' konvenuta ma tagixxiex f'isimha proprju izda qua rapprezentant lokali tal-armatur jew tan-noleggiant esteru. Dan hu hekk anke fejn ir-rapprezentant ikun sempliciment konsenjatarju tal-bastiment ghall-okkazjoni partikolari u hekk ikun mandatarju okkazzjonali ghall-iskop determinat huwa xorta wahda ghandu r-rapprezentanza attiva u passiva ta' l-armatur. **(Vol XLI pl p856).**

Jekk bhal f'dan il-kaz is-socjeta' konvenuta qed tafferma li l-armaturi jew operaturi barranin qed jippretendu l-hlasijiet tal-arretrati tan-nol minn ghandha, fatt dan li hi stess qed tikkontesta fi proceduri separati mal-istess operaturi, dan hu 'res inter alios acta' ghal finijiet tal-kontro-talba, una volta ma issodisfatx, bi prova accertata, illi s-socjeta' estera assenjatilha l-kreditu jew issurrogata fid-drittijiet taghha. Kieku hekk kien il-kaz hi kienet tkun tista' tagixxi f'isimha. Meta allura tonqos din il-prova ma tistax imbaghad tirrezisti l-eccezzjoni moghtija mill-kontro-parti

Kopja Informali ta' Sentenza

dwar in-nuqqas ta' relazzjoni guridika fuq ir-relattiva pretensjoni. Ghalhekk biss il-kontro-talba taghha tfalli.

Ghal dawn il-motivi:-

Taqta' u tiddeciedi l-kawza billi tilqa' l-ewwel talba tas-socjeta' attrici u tiddikjara li s-socjeta' konvenuta kienet fi htija meta irrifjutat li tikkonsenja lis-socjeta' attrici d-delivery note biex l-istess socjeta' attrici tkun in grad li tirtira l-merkanzija minnha importata u spedita f'Malta permezz tal-vapur "Vento di Maestrale" li wasal fl-10 ta' Settembru 1990;

Tillikwida d-danni fl-ammont komplessiv ta' elfejn disa' mija u hamsa u sittin Lira Maltija u erbatax il-centezmu (Lm2965.14,0);

Konsegwentement tikkundanna lis-socjeta' konvenuta thallas dan l-ammont hekk likwidat lis-socjeta' attrici, flimkien mal-interessi dekorribbli mid-data ta' din is-sentenza;

Il-kontro-talba qed tigi michuda 'in toto' u dan bl-akkoljiment ta' l-ewwel eccezzjoni tas-socjeta' attrici ghall-istess kontro-talba.

L-ispejjez kollha tal-kawza u tal-kontro-talba huma a kariku tas-socjeta' konvenuta.

-----TMIEM-----